

**L'atenció dels
alumnes amb
mesures
judicials
d'internament
des del sistema
escolar ordinari**

Núria López Roca
*Responsable del
programa escolar del
Centre Socioeducatiu
es Fusteret*

Educació i Cultura
(2003), 16:
167-179

L'atenció dels alumnes amb mesures judicials d'internament des del sistema escolar ordinari

The attention of students with judicial measures of internamiento from the ordinary scholastic system

Núria López Roca

Responsable del programa escolar del Centre Socioeducatiu es Fusteret

Resumen

El presente artículo describe un nuevo proyecto que se inició hace dos cursos escolares como fruto de un convenio entre dos Direcciones Generales de la Conselleria d'Educació i Cultura y la de Benestar Social. En el largo y complejo camino de la inclusión escolar se han ido sucediendo una serie de acontecimientos importantes, la reconversión de las aulas de educación especial, nuevos programas y proyectos de matiz comprensivo, ayudas y apoyos técnicos..., o la reconversión de un centro escolar independiente en un centro de reforma y en una unidad docente adscrita a un centro de menores dependiente de centros escolares ordinarios. Un paso significativo en la trayectoria de la reinserción escolar de alumnos con medidas judiciales, alumnos que ya habían desaparecido de nuestras aulas. Este ha sido nuestro proyecto, un proyecto pionero en nuestra Comunidad Autónoma que nos gustaría poder compartir.

Summary

The present article describes an innovating experience in our Independent Community that began two school years ago like fruit of an agreement between the Council of Education and Science and the Council of Social welfare. Within the length and complex way of the scholastic inclusion they have been occurred a series of important events: the disappearance of the classrooms of special education, the new programs and supports of comprehensive character..., or the reconversion of a public school within a center of reform in an educational external unit have supposed a significant advance within the trajectory of the scholastic reintegration of students with judicial measures. This one has been our project which we would like to be able to share.

Així com la supressió de les aules d'educació especial dels centres ordinaris, la possibilitat d'integració dels alumnes de NEE en centres ordinaris, o la creació de noves dinàmiques de treball han estat passes importants en el camí de la inclusió escolar; la reconversió d'un CP dins un centre de reforma, denominat ara amb la nova llei com centre

socioeducatiu de menors, en una unitat docent que depèn d'un centre escolar ordinari (IES o CC)¹ ha suposat un avanç molt significatiu dins l'atenció d'alumnes amb mesures judicials i inadaptats socialment i escolarment.

Durant el curs 1999-2000 l'antic centre de menors Sagrada Família ubicat a Palma es va convertir en un projecte per crear un espai socioeducatiu a l'abast d'al·lots en llibertat vigilada i amb un absentisme crònic considerable. Al·lots que havien desaparegut de les aules de manera primerenca i que consegüentment havien començat a tenir problemes seriosos legals i personals. Aquesta preocupació va ser analitzada i valorada per representants de les dues Direccions Generals implicades i fruit d'aquestes valoracions es començà a fer una feina conjunta entre la Direcció General de Menors de la Conselleria de Benestar Social i la Direcció General d'Innovació i Ordenació Educativa de la Conselleria d'Educació per poder crear respostes adients a les necessitats detectades. La passa prioritària va ser crear un marc teòric al projecte pilot que volíem posar en marxa. Un marc teòric basat en la integració i normalització escolar, on l'objectiu prioritari era la reinserció d'aquells al·lots que havien sortit del sistema escolar ordinari de manera prematura. Des d'una tasca conjunta, tant per part de la responsable del Programa com des de la Direcció General d'Innovació Educativa, es començaren a establir contactes amb diferents IES per tal de començar a delinear un camí de retorn per a tots aquells alumnes als quals de qualque manera no s'havia donat resposta des del sistema educatiu fins en aquell moment. L'experiència va ser interessant i s'aconseguí la matriculació administrativa i real de vint al·lots al llarg del curs escolar. També iniciarem el procés de reinserció en aquells casos en què la seva edat estava a la franja d'escolaritat obligatòria. I es deixà tot preparat perquè reiniciassin el nou curs des del primer dia de classe (bandes horàries, coordinacions pertinents, acord i pactes amb els equips d'orientació...).

El maig de 2000, amb l'aprovació de la nova Llei penal juvenil (5/2000), van sorgir noves necessitats, conseqüència de les diferents mesures que s'establien a la nova llei. Era indispensable la creació d'un centre socioeducatiu que acollís la mesura d'internament en règim semiobert i obert, ja que el centre de reforma del moment, es Pinaret, no tenia capacitat i infraestructura per poder assumir tots els règims de la mesura d'internament. En aquell moment no hi havia disponibilitat de centre i va ser escollit Sagrada Família com a espai físic per desenvolupar les dites mesures. Momentàniament es va haver «d'aparcar» el projecte del centre de dia (l'espai socioeducatiu que havia estat punt de partida d'un projecte per a la real atenció escolar d'al·lots amb mesures judicials i en període de risc) i l'octubre de 2000 va ser inaugurat com a Centre Socioeducatiu es Fusteret, on es va ubicar una aula escolar que partiria del model de treball implantat durant el curs escolar passat, és a dir, una línia d'intervenció integradora, normalitzadora i basada en una reinserció escolar real i adient. De llavors ençà, i fruit d'un conveni entre les dues Direccions Generals esmentades anteriorment, el CP² es Pinaret es va reconvertir en dues unitats docents externes adscrites a centres de menors, de similar línia organitzativa a la del centre es Fusteret.

Tant el projecte ideat pel centre de dia Sagrada Família com el delineat pel centre es Fusteret varen ser fruit d'una reflexió contínua basada en la pràctica de cada dia. El fet que hagi estat la mateixa persona la que hagi anat configurant el Programa ha ajudat que s'hagi

¹ Institut d'Educació Secundària. Centre concertat.

² Col·legi públic.

mantingut la mateixa línia dins un procés d'evolució cap a un camí normalitzador i inclusiu. En tot moment es va intentar treballar de manera conjunta amb les professionals del centre es Pinaret, per tal d'establir una mateixa línia de treball coherent amb les directrius marcades des d'ambdues Direccions Generals. Era important treballar a partir dels mateixos principis i establir una mateixa dinàmica de treball per tal d'assegurar una feina cohesionada i coherent, ja que era un mateix projecte amb l'única diferència d'estar ubicat en espais físics diferents.

A continuació tractaré de compartir amb vosaltres el nostre projecte, un projecte pioner en el qual han participat moltes institucions, institucions a què estam summament agraïts, i que ha intentat ser coordinat de la manera més adient per la persona que l'ha treballat en el dia a dia.

Projecte escolar del Centre Socioeducatiu es Fusteret

Descripció del nostre centre

El nostre centre és un centre urbà situat prop del mercat Pere Garau. És un edifici de dimensions petites amb dues plantes, amb dues zones diferenciades: oficines i llar (sis habitacions, dues de dobles, tres banys i dutxes col·lectives). Un pati amb un mínim d'instal·lacions esportives, una aula escolar, un taller prelaboral i una zona d'observació. L'espai està organitzat per a un màxim de vuit places. Al·lots/es d'edats compreses entre 14 i 16 anys (malgrat que per necessitat pot acollir majors de setze anys) en compliment d'una ordre d'internament cautelar o d'una sentència ferma del Jutjat de Menors d'internament en règim obert o semiobert sense problemes greus de consum de tòxics.

Quan parlem de mesura d'internament en règim obert o semiobert, significa que tenen la possibilitat, després d'un primer període d'observació i adaptació, de treballar tot el tema de reinserció social i consegüentment escolar amb recursos els més normalitzats possibles, per tal de delinear el camí de reinserció social de manera immediata. Per això des del programa escolar, així com des d'altres àmbits del PEC del centre, es programen activitats fora del context físic de l'aula i del centre: esport a poliesportius, visites a centres culturals, exposicions, visites educatives..., aprofitant tota l'oferta que ens puguin oferir diferents institucions (Ajuntament, centres culturals...). Activitats sempre incloses no tan sols al PEC del centre, sinó també a les programacions d'aula.

El personal del centre està compost per deu educadors (en torns de vuit hores), equip tècnic (integrat per psicòloga, pedagoga i treballadora social), equip directiu, equip de seguretat (TRABLISA) i equip auxiliar. Tots ells es coordinen de manera regular en una reunió setmanal on participa també la mestra del centre.

Perfil del nostre projecte

El nostre projecte escolar és una part més del projecte educatiu de centre on es troba ubicada la nostra aula. Resumeix la part més connectada amb el currículum prescriptiu, no tan sols pel que fa a objectius o continguts, sinó també amb tot allò relacionat amb metodologies, organització, estructuració..., que no tan sols es duren a terme dins l'aula del centre, sinó que s'hauran de continuar al centre de referència de cada un dels al·lots. Quan es varen començar a delinear les bases del projecte, partírem de principis com normalització, sectorització i integració, principis reflectits a la LOGSE, ja que el nostre objectiu final ha estat sempre la reinserció escolar i/o laboral segons l'edat, la capacitat i els interessos.

Hem intentat sempre treballar en les condicions i l'entorn més normalitzats possibles i la situació escolar a nivell burocràtic dels al·lots internats al nostre centre havia de ser la de qualsevol alumne. És a dir, tots els alumnes internats per una mesura judicial en règim obert o semiobert havien d'estar matriculats a un IES o CP de zona (segons el seu domicili familiar, tal com marca el principi de sectorització) i es compartiria el projecte educatiu individualitzat de l'alumne entre ambdós centres, sempre partint de les directrius bàsiques del seu IES de referència, ja que el retorn a aquest centre ha estat l'objectiu final i prioritari de tots els projectes educatius individualitzats.

Coordinacions entre les diferents institucions i els professionals

IES o CP de referència

Tal com hem avançat, si partim de la idea que cada alumne ha d'estar matriculat a un IES o a un CP i que el PCC³ d'aquest serà el punt de partida del seu PEI era indispensable una coordinació regular i contínua durant tot el període d'internament.

És important una primera reunió de presentació a cada un dels IES o CP per tal de presentar el projecte i pactar les condicions de l'acord entre totes dues institucions:

1. Mantenir l'assistència al nostre centre com a assistència real i no com un cas d'absentisme. Han de tenir clar que ells són els responsables de l'alumne, encara que circumstancialment ara per ara es troba físicament situat en una aula fora del seu centre, és un alumne més i com a tal són responsables del seu procés escolar.

2. Delinear d'una manera conjunta el PEI de l'alumne. Aquest serà la conjugació del seu NCC i dels objectius mínims del PCC del centre del cycle on l'alumne està situat. Òbviament si hi havia un desnivell important s'haurà de fer una adaptació dels objectius tractant d'aprofitar al màxim els objectius del seu cycle.

3. Elaborar un calendari de reunions o contactes telefònics i/o via fax per tal de mantenir una coordinació real i un intercanvi d'informació de manera contínua.

4. Fer una avaluació final la més objectiva possible i intentar poder-li donar la validesa que mereix.

5. Treballar amb temps tot el tema de la *reinserció escolar*. Els nostres alumnes, o bé durant el seu internament o bé un pic finalitzada la seva mesura judicial, retornaran al seu entorn sociofamiliar i consegüentment al seu entorn escolar. S'ha de preveure tot el procés de reinserció: tant a nivell burocràtic com d'adaptació a la seva nova situació escolar.

El procés de retorn dels al·lots al circuit escolar ordinari s'iniciarà tot d'una que siguin ingressats al nostre centre. Hem de procurar que sigui un procés el més curt possible però real i coherent. Hi estaran implicats l'equip tecnoscolar (coordinat per la responsable del programa escolar) del centre de menors i l'equip directiu i d'orientació del centre escolar. També s'haurà de tenir en compte la figura d'Inspecció Educativa.

Quins al·lots podran reiniciar el dit procés?

— Al·lots amb règim semiobert amb PEI (projecte educatiu individualitzat, on s'inclou el seu projecte escolar) aprovat al jutjat només amb la comunicació.

³ Projecte curricular de centre.

— Al·lots amb cautelar —tancat o semiobert—, demanant la corresponent autorització al jutjat.

Qui decideix quan és el moment?

Valoració conjunta de l'equip tecnoescolar. L'equip del centre de menors conjuntament amb l'equip del seu centre de referència decidiran quan és el moment adequat de la reinserció.

Quan és el moment?

El moment en què la possibilitat de fracàs sigui mínima:

— L'al·lot està preparat per a la seva reinserció.

— El centre escolar està preparat per rebre l'alumne (protocol de reinserció, bones actituds, bandes horàries, pautes burocràtiques dutes a terme, adaptacions crucials, ACI...).

Factors a tenir en compte

— Preveure si es fa o no acompanyament. Hem de tenir en compte que el procés de reinserció ha de passar per una sèrie d'etapes de responsabilització i autonomia, amb això volem dir que en un primer moment s'ha de tenir en compte la necessitat d'un acompanyament per part d'un educador del centre o del seu tutor (conjugació d'horaris, disposició de suficients educadors per torn...).

— S'han de preveure si es donen de manera reiterada conductes no admeses pel PEC (consumir, problemes al centre, absències, fugites...). Tenir alternatives de resposta davant situacions problemàtiques.

— Temes d'actituds als centres escolars. El procés és complex i és necessari facilitar el context per a la reinserció, amb això volem dir que és imprescindible crear un ambient d'acceptació positiva per part del seu centre de referència del cas.

— Tema d'horaris de centres escolars, centre de menors.

Seguiment del procés de reinserció escolar

La responsable del programa es compromet a un seguiment complet del cas per tal de procurar que la reinserció sigui la menys traumàtica possible. És convenient continuar la coordinació fins a la finalització de l'internament i posteriorment el temps necessari per enllaçar el cas amb la mesura de llibertat vigilada.

a) Conselleria d'Educació

És necessari mantenir contactes regulars amb una representant de la *Direcció General d'Innovació Educativa* per tractar temes com:

- * Escolarització dels alumnes.
- * Evolució dels alumnes.
- * Situació legal dels alumnes.
- * Relació amb els IES i CP de referència.
- * Anàlisi de la via d'elaboració dels PEI i formes d'avaluació.
- * Homologació de qualificacions finals.
- * Assessorament o suport en el procés de reinserció.

També tinguérem en compte preveure una coordinació contínua amb el *Departament d'Inspecció Educativa* per tal de delinear una avaluació real i vàlida des del centre implicant cada un dels IES o CP com a responsables directes d'aquest tema. Des d'un principi demanarem l'elaboració d'un document que recollís les pautes a seguir.

b) Altres institucions

* *Dinàmica Educativa de l'Ajuntament*. Per tal de poder aprofitar l'oferta de sortides i completar així les programacions de les àrees de Ciències Socials i Naturals. Els nostres al·lots havien d'aprendre a viure «al carrer» i poder gaudir de l'oferta educativa de què altres al·lots gaudeixen, per això pensarem aprofitar tot tipus de recursos socioeducatius que ens ajudàs a dur a terme el procés de reinserció escolar. A més de D. Educativa, també hem mantingut contactes amb Jovent, Urban, Deixalles, Activate o Flassaders i altres institucions o centres culturals.

Objectius generals del projecte

Evidentment després de tot el que s'ha anat exposant, queda clar que l'objectiu inicial, primordial i final del nostre projecte és la reinserció escolar dels al·lots internats al nostre centre. Remarcant la idea que un règim semiovert o obert significa la reeducació des dels serveis més normalitzats possibles, és lògic marcar-nos com a objectiu el retorn dels al·lots al seu entorn escolar natural. Per treballar tan ampli i global objectiu, dirigim els nostres esforços cap a dues vies d'actuació:

a) Cap al mateix alumne

* Dotar l'alumne d'eines, estratègies..., per a la seva reinserció escolar o laboral i consegüentment la seva reinserció social.

* El desenvolupament al màxim de les seves potencialitats.

* Adquirir una actitud positiva cap al món escolar.

* Aprendre a fer feina amb altres persones: col·laborar, ajudar i compartir.

*...

* Preparar-lo per a la seva reinserció escolar i/o laboral.

b) En relació amb el tema de coordinació interinstitucional

Només s'ha de treballar directament amb l'alumne en qüestió, en el context educatiu també hi ha molta feina per fer, ja que si els nostres alumnes en sortiren d'una manera primerenca és causa que aquest no estava preparat per donar-los la resposta més adient a les seves necessitats. Per tal de poder reestructurar i reorganitzar aquest context educatiu, haurem de mantenir una estreta col·laboració amb tots els components implicats. Tasques que deriven d'aquesta coordinació podrien ser:

* Treballar la reinserció als seus instituts en aquells casos en què sigui viable.

* Crear espais educatius adients al perfil dels nostres alumnes.

* Estudiar les alternatives escolars o laborals (segons l'edat de l'alumne) més adequades per a cada un dels casos.

*...

Principis metodològics

La programació que ens vàrem plantejar delinear no podia ser tancada, sinó oberta a qualsevol canvi o modificació (pel que fa a horari, distribució d'espais, organització de les sessions...), en qualsevol moment que fos necessari a fi d'anar-se ajustant a les necessitats del seu grup com a col·lectiu i individualment com a persona. Hem de tenir en compte que

els al·lots entren i surten no tan sols pel que fa a la seva reinserció, sinó també a la mesura judicial corresponent. Això vol dir que l'alumnat del grup varia considerablement de setmana a setmana i no tan sols en relació amb capacitats, interessos o motivacions, sinó també amb edats, situació sociofamiliar o IES de referència entre d'altres.

Un altre factor molt important a tenir en compte és que el perfil de l'alumnat coincideix en general amb les línies següents: fracàs escolar, absentisme crònic, rebuig cap al món escolar, capacitats acadèmiques mínimes o habilitats socials i acadèmiques distorsionades... L'estructuració i organització de les activitats que s'havien de desenvolupar a l'aula havien de partir d'aquestes premisses, ja que una de les variables que s'havia de treballar per al seu retorn era aconseguir una autoimatge en relació amb el món escolar adient.

El nostre projecte només tenia sentit partint de principis com:

a) Globalització

Partint del nostre objectiu principal, el desenvolupament integral de la persona, el primer principi a tenir en compte és el de la globalitat. Tractarem de donar resposta a l'alumne des d'un punt de vista integral i potenciar l'enriquiment a partir de la coordinació amb altres professionals implicats en el procés de formació de l'alumne.

b) Constructivisme

Si volem un procés ensenyança-aprenentatge realment adaptat a les característiques del nostre alumnat, hem de partir de la idea de constructivisme. Els continguts han d'estar triats a partir de les experiències concretes dels nins, dels seus coneixements previs, dels seus interessos i de les seves possibilitats individuals.

c) Funcionalitat

Com a conseqüència de l'anterior principi, sorgeix la funcionalitat com a «pilar» del nostre projecte. És indispensable donar un caire significatiu i operatiu a tots els aprenentatges que ens plantejem dur a terme. Aquesta serà una de les claus per aconseguir resultats satisfactoris.

d) Normalització

Com a projecte de caire integrador hem de partir de la idea que el nostre objectiu final és la *reinserció escolar* en centres ordinaris i/o laborals, segons l'edat i les possibilitats personals; i *la social*.

e) Personalització/individualització

Atenció individualitzada i personalitzada segons les capacitats, les característiques i els interessos de cada un dels alumnes que comprèn el nostre grup.

f) Responsabilització

És molt important conscienciar l'alumne de la seva responsabilitat sobre les seves conductes, ja que consegüentment aquestes seran les encarregades de marcar les directrius del seu procés educatiu. Ha de saber com ha d'utilitzar la seva llibertat i com ha d'assumir les conseqüències dels seus comportaments.

g) Confiança

És important potenciar un ambient distès i càlid amb unes bones relacions personals que puguin potenciar la confiança i la seguretat emocional.

Com podíem donar resposta als nostres alumnes?

* **Estratègies metodològiques.** La varietat i la pluralitat han estat elements claus per poder establir dinàmiques de treball engrescadores i motivadores, garantint d'aquesta manera els processos d'aprenentatge de cada un dels nostres alumnes.

* **Tipus d'activitats.** Vèiem clar la necessitat d'activitats i propostes obertes, amenes i atractives que enganxin tot el grup (grup bastant desmotivats per la tasca escolar en general), encara que sempre tenint en compte el context escolar on es dirigiria la seva reinserció. Òbviament totes les propostes (més o menys estructurades o formals) han de partir dels objectius i continguts de la programació d'aula de cada una de les àrees del nostre projecte i dels objectius reflectits en cada un dels PEI de cada alumne.

* **Distribució i organització al grup classe. Horaris i espais.** Després de tota l'anàlisi que hem anat fent sobre les característiques del nostre alumnat, creiem en la necessitat d'organitzar diferents tipus d'agrupacions per tal de poder donar la resposta més adequada davant cada situació educativa. Exemples en podrien ser els següents: desdoblaments del grup, agrupacions flexibles, tallers prelaborals, feina individual, feina gran grup...

El desenvolupament d'aquest projecte es va delinear que fos durant la franja horària destinada a l'aula, de 9 a 13 hores, on s'anirien desenvolupant les diferents assignatures: incloses les de caire tecnològic, manualitats, educació física. Es desenvoluparien els objectius i/o continguts reflectits a les programacions i als PEI de cada un dels nostres alumnes a partir de diferents tallers i projectes organitzats a l'aula escolar, als tallers tecnològics (fusteria, electricitat, marqueteria...), i a l'espai esportiu (pati preparat per al desenvolupament de l'educació física o sortides a poliesportius con Son Moix o Prínceps d'Espanya). Evidentment cada una de les sessions programades o dinàmiques establertes són fruit de la conjunció del perfil dels nostres alumnes i dels acords assolits amb cada un dels seus centres escolars de referència.

Recursos humans i materials

La part del projecte escolar desenvolupat dins l'aula ubicada al centre socioeducatiu serà organitzada, conduïda i treballada per una mestra de la Conselleria d'Educació i Cultura en comissió de serveis. Aquesta disposarà del suport d'un educador del centre; segons els torns i el personal educatiu dotat per anar desenvolupant activitats compartides i poder enriquir les dinàmiques d'aula i consegüentment l'evolució del grup d'alumnes. La mestra també compta amb el suport de l'equip directiu i tècnic del centre per a tot el tema de coordinació interinstitucional i la presa de decisions pel que fa al desenvolupament global de cada un dels menors del centre. La pedagoga del centre ha compartit el dit projecte, sempre que ha estat possible, per tal de donar més coherència i globalitat al projecte dins una unitat de centre.

Avaluació

L'avaluació ha de ser contínua i formativa. A partir de les reunions d'equip setmanal s'anirà avaluant el procés de cada un dels al·lots, el seu PEI serà el punt de referència i

anirem reajustant-lo segons el seu desenvolupament, tractant de donar la resposta més adequada a cada un dels casos. S'utilitzaran eines com proves escrites, graelles d'observació, graelles d'enregistrament de conducta...

Pel que fa a l'avaluació del currículum, haurà de fer-se al centre a partir dels criteris prèviament pactats entre el centre i el seu IES o CP de referència. La mestra en col·laboració amb l'equip educatiu serà la responsable de dur a terme aquesta avaluació i després s'homologarà amb els criteris del seu centre de referència. El lliurament de butlletins a final del curs escolar es pactarà amb el seu centre, així com el format i els resultats finals.

Conclusions

El nostre projecte ha estat fruit de la reflexió sobre la nostra pràctica diària, la nostra feina educativa de cada dia. Conseqüència de la preocupació per poder donar resposta a tots aquells alumnes que, per les seves característiques personals, la seva problemàtica sociofamiliar o la conjunció d'ambdues, no han trobat lloc al sistema educatiu on fins ara havien estat ubicats, on de qualque manera s'havia oblidat l'heterogeneïtat com a tret principal.

Cada escola és un món, cada classe és una societat distinta, amb unes normes i una política específica i cada nin és diferent. Com a grup podem trobar una mateixa línia d'interessos i /o preferències així com de nivell de motivació per a la tasca escolar. Però cada un dels seus components, és a dir, cada un dels nostres alumnes, té un estil d'aprenentatge diferent, unes capacitats específiques i a més unes necessitats educatives i personals particulars. A més a més s'ha de tenir en compte que els nostres alumnes són al·lots que ja han patit la majoria mesures legals com a conseqüència de conductes disruptives i, per tant, la tasca escolar és la darrera de les preocupacions dins el seu llistat de prioritats. Tot això s'ha de tenir en compte a l'hora de delinear un pla de treball o projecte educatiu, així com també a l'hora de programar una àrea i desenvolupar-ne els objectius, triar el tipus d'activitats o els criteris i proves d'avaluació. Aquesta és la clau per poder donar la resposta adequada a cada un dels nins del nostre grup i facilitar a tots el seu procés d'aprenentatge i consegüentment el seu desenvolupament global.

Nosaltres hem volgut posar en marxa un projecte que preveïés tot això. Un pla d'acció que tingués en compte les característiques del nostre grup en general i la individualitat de cada un dels alumnes en particular. Que estàs obert a la diversitat, a la creativitat, a la flexibilitat i sobretot a la globalitat, com a principi primordial i final del nostre programa.

No volem que quedi només com un projecte de suport escolar totalment desconnectat del currículum oficial com a conseqüència d'estar dirigit a uns nins que per les seves característiques i que pel seu historial personal s'han inclòs en un programa de mesures judicials, perquè paregui que no tenen cabuda dins l'escola. La nostra intenció va més enfora, com a nins menors de 16 anys (o fins i tot en casos de majors de 16) tenen el dret i el deure d'una formació educativa global la més normalitzada possible i com a dret i com a deure se'ls ha de donar una alternativa educativa que respongui a les seves característiques, les seves necessitats i els seus interessos, una resposta que parteixi del sistema educatiu com a responsable directe d'aquesta tasca. Una resposta coherent i real per al seu perfil, però normalitzada i dins el seu àmbit educatiu natural. Una resposta educativa i a més un atracament de l'escola cap a tots els seus alumnes.

Òbviament queda molt de camí per recórrer, però creiem que és una bona primera passa.

Bibliografia

- EQUIP TECNOEDUCATIU DEL CENTRE. Projecte educatiu de centre. Centre de menors es Fusteret.
- FERRER, C. Projecte educatiu (prog. escolar) Centre de Menors es Pinaret. Curs 1998-99.
- LÓPEZ ROCA, N. Programa escolar. Centre Socioeducatiu es Fusteret. «La nueva ley penal del menor y la intervención socioeducativa». *Revista de Educación Social*, núm. 18 (agost/maig de 2001).
- DIRECCIÓ GENERAL DE MENORS. Reglament de Règim Intern de centres socioeducatius d'internament. Maig de 2002.
- Congreso de justicia juvenil: nuevos retos, nuevas propuestas: Conclusiones definitivas*. Barcelona 16, 17 i 18 de gener de 2002.

Marc legal i normatiu

Internacional

- Declaració Universal dels drets del nin. Resolució núm. 1386 (XIV) de 20-11-59.
- Instrument de ratificació, de 30 de novembre de 1990. Convenció sobre els drets del nin, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989. BOE núm. 313 de 31 de desembre de 1990.
- Resolució 40/33. Regles mínimes per a l'administració de la justícia de menors (Regles Beijing), aprovada el 29-11-85. Assemblea General de les Nacions Unides.
- Resolució 45/112, 14-12-90. Directrius de les Nacions Unides per a la prevenció de la delinqüència juvenil (Directrius de Richad). Assemblea General de les Nacions Unides. Resolucions i decisions.
- Recomanació (87) 3, 12-2-87. Regles penitenciàries europees. Comitè de Ministres del Consell d'Europa.
- Recomanació (88) 6, abril de 1988. Reaccions socials davant la delinqüència dels joves que pertanyen a famílies d'immigrants. Comitè de Ministres del Consell d'Europa.

Estatal

- Constitució Espanyola, 6 de desembre de 1978.
- Llei 21/1987 de 11 de novembre per la qual es modifiquen determinats articles del Codi Civil i la Llei d'enjudiciament civil.
- Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu.
- Llei orgànica 10/1995 de 23 de novembre. Codi Penal.
- Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'enjudiciament civil.
- Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.
- Ley orgánica 7/2000, de 22 de diciembre, de modificación de la Ley orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal, y de la Ley Orgánica 5/2000, de 12 de enero, reguladora de la responsabilidad penal de los menores, en relación con los delitos de terrorismo.
- Ley orgánica 9/2000, de 22 de diciembre, sobre medidas urgentes para la agilización de la Administración de Justicia, por la que se modifica la Ley orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial.
- Real decreto 3.471/2000, de 29 de diciembre, por el que se dispone la constitución del Juzgado Central de Menores correspondiente a la programación del año 2001.

- Acuerdo de 10 de enero de 2001, del Pleno del Consejo General del Poder Judicial, por el que se aprueba el Reglamento 1/2001, de 10 de enero, de modificación del Reglamento número 5/1995, de 7 de junio, de los aspectos accesorios de las actuaciones judiciales, en lo que se refiere a la adopción de medidas urgentes y a la presentación de escritos durante el servicio de guardia.

Autonòmic

- Llei orgànica 2/1983 de 25 de febrer. Estatut d'Autonomia de les Illes Balears.
- Llei 5/1989 de 13 d'abril, de Consells Insulars.
- Llei 9/1987 d'11 de febrer. Llei d'acció social.
- Llei orgànica 9/1992 de 23 de desembre de transferència de competències a Comunitats Autònomes.
- Llei 6/1995 d'actuació de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en aplicació de les mesures judicials sobre menors infractors.